

Ποίηση λεβέντικη, ήρωϊκή, όξεϊα, υπερέφανη, καθαρά ελληνική, όφως, άρτια τεχνική. Δέν χρειάζεται νομίζω ούτε κουδέντα για την άξία της. Είταν επίκαιρος, είναι επίκαιρος, και θά είναι επίκαιρος, γιατί ό συντονισμός του με τους κοινούς έθνικούς - λαϊκούς πόθους της εποχής του και κάθε εποχής, έσο θά υπάρχει Έλληνικό έθνος, ή συνισταμένη επικοινωνίας του με τους «δέκτες» του θά λέγαμε, είναι κάτι τό ανεπανάληπτο από τά επιτεύγματα πού επέτυχε ποτέ Έλληνας δημιουργός. Όπως αυτός, (ό Σολωμός) και μερικοί άλλοι π.χ. Στρατηγός Μακρυγιάννης, δημοτικό τραγούδι, Βάρναλης, και στην πρόσφατα περασμένη πορεία μας τό άνταρτικά τραγούδια της έθνικής μας αντίστασης.

ΜΑΡΙΝΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ή άπάντηση σ' ένα τέτοιο έρώτημα προϋποθέτει φυσικά πώς εξασκούνται κανείς να θεωρεί τόν Σολωμό ποιητή πού να μπορεί να εκπαιδεύει τους συγχρόνους μας. Θά 'λεγα πώς εκεί πού μπορεί να τού αναγνωριστεί κανείς κάτι τέτοιο είναι στην αϊρετικότητά του απέναντι σε ένα σωρό συμβάσεις τού καιρού του, λογοτεχνικές και μη. Ρομαντικός τού είδους του ό ίδιος, πολύ όμως διαφορετικός από όλους της εποχής του, και φυσικά τους Έλληνες. Κοντά στό λάθ του, μά με τόν τρόπο του. Μακριά από την τάξη του, μά και με πολλές ριζωμένες της ιδέες, άς πούμε στην ιδεολογική του βάση, τόν περίεργο κάποτε ορθοκεντισμό του, τόν προσανατολισμό πρός τή Δύση, τόν φιλελευθερισμό της...

Και τό άλλο τό μεγάλο ψέμα πού μας έμαθαν! Πώς τόχα κάθισε κι έμαθε τά ελληνικά του τόσο γρήγορα; και πού δέν τό 'μαθε ποτέ του τό πο... και πού τό 'μαθε ό σο τού χρειαζόταν, για να ξαναγυρίση στό ιταλικό του καθούκι!

ΕΛΕΝΗ ΤΣΙΑΔΕΜΙΔΟΥ

Θεωρούμε δεδομένο ότι «βλέπουμε» τόν ποιητή «σήμερα». Στο πρώτο της ήδη σκέλος ή πρόταση αυτή χρειάζεται, νομίζω, συζήτηση. Βλέπουμε στην πραγματικότητα τόν Σολωμό; ή τόν έχει ξεπεράσει; πιά ή εποχή μας και ή λογοτεχνία της. Έχω την έντύπωση πώς μιλάμε για κάτι πού οι περιπτώσεις σήμερα βλέπουν με έντελώς άλλη προοπτική, άν τό βλέπουν καν. Πρώτα απ' όλα, πια ποιά από τά σολωμικά έργα μπορούμε να είμαστε σήμερα σίγουροι ότι συγκινούναι την προτίμηση, τού καιρού, τή στιγμή πού οι πιά πολλοί δέν είναι πιά θέση να χαρούν τόν καλύτερο Σολωμό, πού δέν είναι βέβαια αυτός τού Ήννου ή της Ξανθούλας και της Φαρμακωμένης; Και, φυσικά, τό λάθος δέν είναι δικό τους αλλά όφείλεται πιά δυσκολίες τού ίδιου αυτού τού έργου; είναι δυνατόν ό μέσος καταναλωτής της ποίησης να όφάλει; άκρη μέσα από τά Αυτόγραφα, πού είναι και ή μόνη γνήσια συγχωγή, σολωμικών γραπτών πού διαθέτουμε; Πέρα και από αυτή την καθαρά φιλολογική δυσκολία, ένα έργο τόσο άποσπασματικό και ατέλειωτο μπορεί να διεκδικήσει σήμερα πού «ή αλήθεια και ή γνώση πλημμύρισαν τόν κόσμο, ένα μικρό έστω ποσοστό τού χρόνου πού διαθέτουμε και πού δέν μάς φτάνει ούτε και για μιá στοιχειώδη επισκόπηση, των όσων συντελούνται αυτή την ίδια τή στιγμή γύρω μας; Βλέπετε, λοιπόν, πώς οι ίδιες οι συνθήκες θέτουν από την άρχή ένα ζήτημα έμβέλειας για καίμενα περασμένες εποχές, όπως και τά σολωμικά.

Νομίζω λοιπόν πώς προηγείται τό θέμα της ανάδυσης τού ενδιαφέροντος για τό έργο τού Σολωμού, για να ακολουθήση κάθε έρευνα ανάλογη με αυτήν πού κάνετε, άν βέβαια ή προσπάθειά σας δέν έχει στόχο της μόνο τους «επαίνους».

Άλλίως, θά διαδαστή τό άφιέρωμα αυτό από τά αιώνα ίδια πρόσωπα — αξιοσέβαστα άσφαλώς —, και θά χάση κάθε εύκαιρία να είναι ένα δέγμα πρός τή σωστή